

Kliimaministri määruse „Majandus- ja taristuministri 28. novembri 2022. a määruse nr 98 „Toetuse andmise tingimused ja kord tööstusaladel taastuvelektri tootmiseseadmete kasutuselevõtu hoogustamiseks“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõukohase määrusega muudetakse toetuse taotlemise tingimusi järgmiselt:

- 1) täpsustatakse tööstusala ja tööstusala lähedal asuva ala mõisteid;
- 2) langetatakse minimaalse liitumisvõimsuse mahtu, millele toetust antakse, 45 kW-le;
- 3) täpsustatakse põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohaldamist.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja valmistasid ette Kliimaministeerium (edaspidi KliM) ning Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi KIK). Eelnõu ja seletuskirja koostasid KliM-i energiaturgude ekspert Tauno Hilimon (tauno.hilimon@kliimaministeerium.ee, 625 6476) ja KIK-i projektikoordinaator Kätlyn Kangur (katlyn.kangur@kik.ee, 5880 0228). Eelnõu õigusekspertiisi tegi KliM-i õigusosakonna õigusnõunik Anna-Liisa Kotsjuba (anna-liisa.kotsjuba@kliimaministeerium.ee, 625 8998). Keeletoimetaja oli Justiitsministeeriumi keeleteimetaja Aili Sandre (aili.sandre@just.ee).

1.3. Märkused

Eelnõukohase määrusega muudetakse majandus- ja taristuministri 28. novembri 2022. a määruse nr 98 „Toetuse andmise tingimused ja kord tööstusaladel taastuvelektri tootmiseseadmete kasutuselevõtu hoogustamiseks“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 17.08.2023, 2 (edaspidi *määrus nr 98*).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktiga 1 muudetakse määruse pealkirja, et see oleks kooskõlas määruse sisuga. Muudatus tagab meetme eesmärgist ja toetavatest tegevustest parema arusaama potentsiaalsele toetuse taotlejale.

Eelnõu punktiga 2 viiakse vähese tähtsusega abi andmine kooskõlla 1. jaanuaril 2024. a jõustunud Euroopa Komisjoni määrusega (EL) nr 2023/2831.

Eelnõu punktides 3 ja 4 asendatakse termin „tööstusalaga piirnevatel aladel“ terminiga „tööstusala läheduses paiknevatel aladel“, millega viiakse terminid kooskõlla eelnõu punktiga 5.

Eelnõu punktiga 5 täpsustatakse termineid „tööstusala“ ja „tööstusalaga piirnev ala“. Muudatuse eesmärk on määrata terminite sõnastus selgemaks. Kehtivas määruses olevate terminite alusel ei ole võimalik kindlalt tagada, et investeering tehakse tööstusalal, kuna maa kasutamise sihtotstarve ei taga maa kasutamist tööstusalana. Eesti seadustes ei ole mõiste „tööstusala“ defineeritud, samuti ei ole see mõiste ja tööstusalade planeeringutes piiritletud kuigi levinud, mistõttu tööstusalade mõistet määruses täpsustatakse. Täpsustatud määratluse

kohaselt loetakse tööstusalaks ala, mis on tootmismaa või äri- ja tootmismaa ja kuhu on koondunud vähemalt 2 tööstusettevõtet või tootmistegevust.

Tööstusalaga piirneva ala mõiste on seevastu liigselt piiritlev. Taastuvelektri tootmiseseadmed, näiteks päikesepaneelid, paigutatakse tihtilugu tööstusalast kaugemale kui külgnevale kinnistule. Külgnev kinnistu võetakse pigem kasutusele lisanduva tööstuse tootmistegevuse jaoks. Optimaalse ruumikasutuse vaatest ei ole taastuvelektri tootmiseseadmeid mõistlik tööstusettevõtetega samale kinnistule või vahetult läheduses asuvatele kinnistutele rajada. Tööstusalast 6 km raadiuses paiknemine suurendab jätkuvalt atraktiivsust keskkonnateadliku investori silmis ning muudab elektrisüsteemi tõhusamaks. Võimalikul taotlejal on uuendatud definitsiooni kohaselt võimalik paigaldada taastuvelektri tootmiseseade kuni 6 km tööstusalast, kuid eeldusel, et tootmiseseade on otseliiniga või elektrivõrgu kaudu ühendatud tööstusalaga, et seeläbi tagada suurem tootmisest saadav kasu tööstusaladel asuvatele ettevõtetele. Vahemaa 6 km on valitud lähtuvalt maksimaalsest tõenäolisest otseliini pikkusest. Pole tõenäoline, et pikema otseliini rajamine kui 6 km on majanduslikult tasuv.

Eelnõu punktiga 6 muudetakse § 4 lõike 2 sõnastust ja jäetakse välja viide „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtte täitmise hinnangule ning kliimahaavatavuse analüüsi juhendile, kuna määruse nr 98 § 6 lõike 7 täitmisel on need nõuded tagatud ja eraldi hindamist ei ole vaja koostada. Nõuete täitmist kinnitab toetusesaaja eraldi.

Eelnõu punktiga 7 tunnistatakse kehtetuks. Välja jäetakse nõue, mille kohaselt tuli tagada, et tootmiseseade ühendatakse jaotus- ja põhivõrguga viie aasta jooksul projektile lõppmakse tegemisest arvates ja keeld tulla taotlema tootmiseseadmega mis on juba tootmist alustanud. Muudatus on vajalik, et muuta meede toetuse taotlejate jaoks atraktiivsemaks ning vähendada kontrollijate töökoormust. Lähtudes asjaoludest, et määruse nr 98 § 6 lõike 3 kohaselt peab projekti tulemuse saavutamiseks olema taastuvelektri tootmiseseadme jaotus- või põhivõrguga ühendamiseks vajalikud jaotus- ja põhivõrgu ehitustööd nõuetekohaselt tehtud, elektrituruseaduse § 87¹ lõige 4 sätestab tähtajad tootmise alustamiseks, sama paragrahvi lõike 5 kohaselt ei tohi liitumistaotluses nimetatud elektrienergia tootmise tehnoloogiat muuta ning Vabariigi Valitsuse 29. novembri 2021. a määruse nr 108 „Taaste- ja vastupidavuskava elluviimise korraldus ja toetuse andmise üldtingimused“ (edaspidi *taaste- ja vastupidavuskava määrus*) § 2 lõige 6¹ sätestab kestvusnõude, mille kohaselt tuleb lõppsaajal tagada investeringuga rajatu eesmärgipärane kasutus kuni 31. detsemberini 2026. a, ei ole nimetatud nõude seadmine otstarbekas. Keeld tulla taotlema toetust tootmiseseadmega, mis on juba tootmist alustanud pole põhjendatud, kuna see tootmiseseade ei saa olla alustanud tootmist jaotus- ja põhivõrku, kuna ühendus jaotus- ja põhivõrguga pole välja ehitatud. Jaotus- ja põhivõrku saab tootmiseseade olla elektrit tootnud vaid juhul kui olemasolevat seadme ja liitumispunkti võimsust suurendatakse nõutud mahus (vähemalt 45 kW). Sellisel juhul on saab tootmiseseade liitumispunkti võimsuse suurendamiseks toetust käesolevast meetmest küsida.

Eelnõu punktiga 8 langetatakse toetuse taotlemiseks vajalikku minimaalset liitumisvõimsuse piirmäära. Liitumisvõimsuse piirmäära langetamise eesmärk on võimaldada Võru ja Ida-Virumaa päikesejaamade ehitajatel tulla meetmest lihtsamal viisil toetust taotlema. Praegu tuleb mainitud maakondades alates 50 kW võimsusega päikesepaneelide ehitamiseks küsida kooskõlastust Kaitseministeeriumilt, kuid turuosalistel ei ole kuigi lihtne kooskõlastust päikesepaneelide paigaldamiseks saada.

Eelnõu punktiga 9 täpsustatakse § 6 lõike 7 sõnastust ja lisatakse viide „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele. Põhimõte on tagatud määruse nr 98 § 6 lg 7 punktidega 1-6.

Eelnõu punktiga 10 tunnistatakse kehtetuks § 6 lõiked 8 ja 9, § 11 lõike 4 punktid 4 ja 9 ja lõige 5, § 20 lõige 5 ja 6 ja § 21 lg 2.

Paragrahvi 6 lõiked 8 ja 9 tunnistatakse kehtetuks, kuna neis nimetatud nõuded sisalduvad punktis 9.

Paragrahvi 11 lõike 4 punktid 4 ja 9 tunnistatakse kehtetuks, kuna neis esitatud nõuded on sätestatud eelnõu teistes punktides. Toetuse saaja esitab kasvuhoonegaaside heite arvutuse eelnõu punkti 16 kohaselt. „Ei kahjusta oluliselt“ põhimõtte täitmine tagatakse Euroopa Komisjoni välistusnimekirja alusel, mis on loetletud määruse nr 98 § 6 lg 7 punktides 1–6 .

Paragrahv 11 lõige 5 tunnistatakse kehtetuks, kuna eelnõu punktide 17 ja 19 muudatuste kohaselt ei nõuta enam eraldi „ei kahjusta oluliselt“ hinnangut.

Paragrahv 20 lõiked 5 ja 6 tunnistatakse kehtetuks. Eelnõu punktidega viiakse kestvusnõue kooskõlla taaste- ja vastupidavuskava määruse § 2 lõikega 6¹. Projekti tegevused lõppevad ja eesmärgid on saavutatud, kui taastuvelektritootmiseadme jaotus- või põhivõrguga ühendamiseks vajalikud jaotus- ja põhivõrgu ehitustööd on nõuetekohaselt tehtud ja liitumisleping sõlmitud. Lisaks on elektrituruseaduse § 87¹ lõikes 4 sätestatud tähtajad tootmise alustamiseks ning taaste- ja vastupidavuskava määruse § 2 lõike 6¹ kohase kestvusnõude tähtaeg on 31. detsember 2026. a. Arvestades asjaolu, et tootmiseseade ei tohi olla taotluse esitamise hetkel valmis ehitatud ja liidestamine võib toimuda hiljem kui 31. detsember 2026. a, on määruse § 20 lõigete 5 ja 6 puhul tegemist piiravate ja ebavajalike nõuetega.

Paragrahv 21 lõige 2 tunnistatakse kehtetuks, mis võimaldab toetust taotleda rohkematel ettevõtetel, kui projektile kohalduvad abiandmise reeglid seda lubavad. Riigiabi tingimused on sätestatud Majandus- ja taristuministri määruuses nr 98 § 8 lõikes 5.

Eelnõu punktiga 11 lisatakse § 9 lõige 2¹, millega täpsustatakse, et vähese tähtsusega abi korral on toetuse maksimaalne osakaal projekti toetatavatest kuludest kuni 100 protsenti. Toetuse suuruse arvutamisel arvestatakse ettevõtte vähese tähtsusega abi jääki.

Eelnõu punktiga 12 täpsustatakse § 9 lõike 4 sõnastust ja lisatakse selgitus, et arvestus kohaldub Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 Euroopa Liidu aluslepingu artiklite 107 ja 108 alusel, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokku sobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78, edaspidi ka *üldine grupierandi määrus*) artikli 48 alusel saadavale riigiabile.

Eelnõu punktiga 13 täiendatakse § 9 lõikega 7, millega antakse vahendusasutusele võimalus suurendada toetust abikõlblikkuse perioodil. Säte näeb ette, et toetust võib suurendada abikõlblikkuse perioodil juhul kui projektile kohalduvad riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise reeglid seda lubavad. Antud juhul tuleb pidada silmas eelkõige üldisest grupierandi määrusest tulenevaid riigiabi reegleid ja selle artiklis 6 kehtestatud ergutava mõju nõuet.

Eelnõu punktiga 14 viiakse vähese tähtsusega abi andmine kooskõlla 1. jaanuaril 2024. a jõustunud Euroopa Komisjoni määrusega (EL) nr 2023/2831.

Eelnõu punktiga 15 viiakse kestvusnõue kooskõlla taaste- ja vastupidavuskava määruse § 2 lõikega 6¹, mille kohaselt tuleb lõppsaajal tagada toetatud investeeringu eesmärgipärane kasutus kuni 31. detsembrini 2026. a.

Eelnõu punktiga 16 muudetakse § 11 lõike 1 punkti 9 sõnastust – taotluse juurde esitatakse kasvuhoonegaaside heite arvutus. Kasvuhoone gaaside heite vähenemine ei pruugi meetme tegevuste korral olla alati saavutatav, kuna toetatakse võrguliitumiste väljaehitamist, mitte tootmiseadmete rajamist.

Eelnõu punktidega 17 tehtavate muudatuste kohaselt annab toetuse saaja kinnituse „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtte täitmise kohta, mitte hinnangu, nagu on kehtivas sõnastuses.

Eelnõu punktiga 18 täiendatakse § 11 lõike 1 punkti 24 sõnastust, et tagada toetuse andmise vastavus üldise grupierandi määruse artikli 6 ergutava mõju nõudele.

Eelnõu punktiga 19 täiendatakse § 11 lõiget 1 punktiga 26 ja lisatakse taotlejale kohutus esitada kinnitus kliimakindluse saavutamise kohta ning kui investeeringu väärtus ületab kümme miljonit eurot, siis lisatakse hinnangut tõendav dokumentatsioon. Selliste taristuinvesteeringute korral on kliimakindluse tagamine kohustuslik – taristuks võivad olla hooned, võrgutaristu, mitmesugused ehitatud süsteemid ja varad.

Eelnõu punktiga 20 viiakse kestvusnõue kooskõlla taaste- ja vastupidavuskava määruse § 2 lõikega 6¹, mille kohaselt tuleb lõppsaajal tagada toetatud investeeringu eesmärgipärane kasutus kuni 31. detsembrini 2026. a.

Eelnõu punktiga 21 sätestatakse, et kui investeeringu väärtus ületab kümnet miljonit eurot, siis koostab taotleja kliimakindluse tagamise hinnangu lähtudes § 11 lõikes 6 toodust. Vahendusasutus avalikustab oma veebilehele asjakohased juhendid ja meetodika, lihtsustamaks taotleja dokumentide ette valmistamist ja projekti vastavust § 11 lõike 1 punktis 26 nõutule. Taotluses on kohustuslik esitada kasuhoonegaaside kokku hoitava koguse arvutused, kliimakindluse tagamise hinnangule taotleja eraldi arvutuskäiku esitama ei pea.

Eelnõu punktiga 22 viiakse vähese tähtsusega abi andmine kooskõlla 1. jaanuaril 2024. a jõustunud Euroopa Komisjoni määrusega (EL) nr 2023/2831.

Eelnõu punktidega 23 viiakse kestvusnõue kooskõlla taaste- ja vastupidavuskava määruse § 2 lõikega 6¹, mille kohaselt tuleb lõppsaajal tagada toetatud investeeringu eesmärgipärane kasutus kuni 31. detsembrini 2026. a.

Eelnõu punktiga 24 täiendatakse § 21 lõikega 10. Nõue tuleneb taaste- ja vastupidavuskava määruse § 13 lõikest 1, mille kohaselt tuleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/241 artikli 22 lõike 2 punktis d nimetatud andmed koguda. Andmed tuleb lõppsaajal, kes on hankija riigihangete seaduse tähenduses, esitada kõikide sõlmitavate hankelepingute kohta, kus kasutatakse alltöövõtjaid. Andmed kogutakse ja säilitatakse riigihangete registris. Ärisaladuse kaitse tagatakse taaste- ja vastupidavuskava määruse § 13 lõike 2 alusel, mille kohaselt taastekava rakendamise seotud asutused võivad töödelda ja vahetada teavet ning dokumente taotlejate ja toetuse saajate kohta ning muud toetuse andmise menetluse käigus saadud teavet ja dokumente määruuses ning toetuse andmise tingimustes nimetatud ülesannete täitmiseks ning lõike 3 alusel, mille kohaselt taastekava rakendamise seotud asutuste ametnikel, töötajatel ja ülesannete täitmise kaasatud isikutel on keelatud nii teenistus- või töösuhte ajal kui ka pärast seda avaldada ülesannete täitmise tõttu teatavaks saanud riigi- ja ärisaladust, salastatud välisteavet, teiste inimeste perekonna- ja eraellu puutuvaid andmeid ning muud asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud teavet.

Eelnõu punktidega 25 ja 29 viiakse kestvusnõue kooskõlla taaste- ja vastupidavuskava määruse § 2 lõikega 6¹.

Eelnõu punktidega 26, 27 ja 28 luuakse võimalus vahendusasutusel toetuse maksmiseks otse võrguettevõtjale või ehitustööde teostajale. Punktiga 26 muudetakse § 23 lõike 1 sõnastust ja punktiga 27 lisatakse § 23 lõige 1¹, millega nähakse ette võimalus makse tegemiseks vahendusasutuse poolt otse võrguettevõtjale või ehitustööde teostajale tingimusel, et lõppsaaja on omafinantseeringu osas arve tasunud. Selleks peab lõppsaaja maksetaotluses vastava soovi selgelt vahendusasutusele avaldama. Vahendusasutuse õigus teha makse otse arve väljastajale ei tähenda lõppsaaja kohustuste üleminekut vahendusasutusele ega seda, et lõppsaaja on toetuse väljamaksmisnõude loovutanud arve väljastajale. Kulu maksmise nõue loetakse lõppsaaja või partneri poolt täidetuks, kui vahendusasutus on makse teinud. Võrguettevõtjale tehakse väljamakse otse juhul, kui liitumispunkti ehitustööd tellib liitumislepingu alusel võrguettevõtte.

Eelnõu punktiga 30 lisatakse määrusesse 8. peatükk, milles sätestatakse määruse rakendamine. Määrust kohaldatakse taotluste osas, mis esitatakse pärast 2024. aasta 1. jaanuarit. Tagasiulatav mõju on põhjendatud, kuna see toob kehtiva õiguse normidega võrreldes kaasa isiku õiguste laienemise ja kohustuste vähenemise. Määruses tehtavad muudatused lihtsustavad taotlemist, leevendavad toetuse andmise tingimusi (nt vähendatakse investeeringu eesmärgipärase kasutuse nõuet ajaliselt lühemaks) ja võimaldavad seega toetust taotleda rohkematel taotlejatel.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Komisjoni määrustega (EL) nr 651/2014¹, nr 1407/2013², nr 2023/2831 ning Euroopa Liidu Nõukogu 21. oktoobri 2021. a rakendusotsusega nr 2021/0319³ Eesti taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta.

4. Määruse mõjud

Määruse muutmiselega ei kaasne negatiivset mõju. Muudatuste eesmärk on sõnastada tööstusalade mõiste selgemini ja võimaldada toetust taotleda rohkematel taotlejatel.

Määruse positiivne oodatav mõju on taastuvelektri tootmise ja tarbimise suurenemine.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

¹ Euroopa Komisjoni määrus ([EL\) nr 651/2014](#), 17. juuni 2014, EL-i aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (EMP-s kohaldatav tekst).

² Euroopa Komisjoni määrus ([EL\) nr 1407/2013](#), 18. detsember 2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes, EMP-s kohaldatav tekst.

³ Nõukogu rakendusotsus nr [2021/0319](#), millega kiidetakse heaks Eesti taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang.

Määruse rakendamise ega kaasne lisakulusid ega eeldata sellest tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu koostamiseks Rahandusministeeriumile ja Riigi Tugiteenuste Keskusele.